

# Dohodovno i multidimenzionalno siromaštvo djece u Hrvatskoj

ZNANSTVENI ČLANAK

DOI: <https://doi.org/10.15179/pkiep.26.2.1>

Marko Ledić\*



## Sažetak

Premda postoje brojni radovi koji se bave izučavanjem siromaštva i njegove problematike, nažalost, spomenuta tema nije dovoljno zastupljena u hrvatskoj literaturi. Ovaj rad bavi se analizom dohodovnog i multidimenzionalnog siromaštva djece u Hrvatskoj u razdoblju od 2010. do 2014. godine. Također, u radu su prikazane usporedbe pokazatelja siromaštva djece u Hrvatskoj s ostalim europskim zemljama na temelju EU-SILC podataka. U prvom dijelu rada usredotočili smo se samo na analizu dohodovnog siromaštva djece, odnosno pretpostavljamo da je dječje blagostanje određeno njihovim ekvivalentnim dohotkom. S obzirom na to da sve veći broj radova ukazuje na multidimenzionalni koncept blagostanja, u drugom dijelu rada koristimo Alkire-Foster metodologiju koja nam omogućuje da izmjerimo multidimenzionalno siromaštvo uzimajući u obzir širu definiciju ljudskog blagostanja. Multidimenzionalna mjera siromaštva koju koristimo uključuje dimenzije dohotka, kvalitete stanovanja, materijalne deprivacije te deprivacije vezane za nužne životne potrebe (osnovna deprivacija). Naši rezultati pokazuju kako se stopa relativnog siromaštva djece prvo povećavala od 2010. do 2012. godine, a nakon 2012. godine ona opada sve do 2014. godine. Na temelju rezultata u 2014. godini, možemo ustvrditi da Hrvatska spada u skupinu zemalja s višim stopama relativnog siromaštva djece. Premda su stope siromaštva djece koja su u siromaštvu provela samo jednu godinu u Hrvatskoj na razini europskog prosjeka, Hrvatska

\* Marko Ledić, asistent, Ekonomski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, e-mail: [mledic@efzg.hr](mailto:mledic@efzg.hr).

se nalazi u skupini zemalja s najvišim stopama siromaštva djece koja su u siromaštvu provela četiri godine. Kao i kod dohodovnog siromaštva, stopa multidimenzionalnog siromaštva djece u Hrvatskoj se povećavala od 2010. do 2012. godine, te se nakon toga smanjuje do 2014. godine. Hrvatska se prema pokazateljima multidimenzionalnog siromaštva u 2014. godini nalazi među zemljama s višim postotkom siromašne djece.

**Ključne riječi:** dječje siromaštvo, dohodovno siromaštvo, multidimenzionalno siromaštvo, mjerenje siromaštva, Alkire-Foster metoda, EU-SILC, Hrvatska

**JEL klasifikacija:** I30, I32, J13, D63

## 1. Uvod<sup>1</sup>

---

Brojni su razlozi zbog kojih je blagostanje djece važno. Sadašnja dobrobit i blagostanje djece utječu prije svega na buduću ekonomski razvoj, ali i na buduće živote odraslih. Osim toga, djeca su građani sa svojim pravima, a jedno od tih prava – prema Konvenciji o pravima djeteta (UNHCR, 1989) – jest ne živjeti u siromaštvu. Zato je važno razumjeti trenutačne uvjete u kojima djeca žive kako bismo shvatili potrebe djece i sukladno njima djelovali mjerama javnih politika u ranoj fazi dječjeg razvoja. Ulazak u siromaštvo u ranoj fazi života ima značajne negativne posljedice za postignuća djece u zrelijim godinama života. Rana iskustva djece te uvjeti u kućanstvu u kojem su ona odrastala znatno utječu na ishode obrazovanja u kasnijoj fazi života (Blanden i Gregg, 2004; Machin, 1998). Siromaštvo u djetinjstvu je važno istraživati i zbog toga što buduće blagostanje djece uvelike ovisi o blagostanju obitelji u kojima djeca odrastaju te o razini blagostanja društva u kojem ta djeca žive. Budući da djeca nisu odgovorna

---

<sup>1</sup> Ovaj se rad temelji na istraživanju koje je provedeno u okviru projekta “Dječje siromaštvo i strategije nošenja sa siromaštvom kućanstava u Hrvatskoj” Ekonomskog instituta, Zagreb i koje je financirala Zaklada Adris. Cjelovito istraživačko izvješće objavljeno je kao Stubbs, Paul, Marko Ledić, Ivica Rubil i Šiniša Zrinščak (2017) “Dječje siromaštvo i strategije nošenja sa siromaštvom kućanstava u Hrvatskoj”. Autor zahvaljuje: Zakladi Adris na financijskoj podršci; Andrei Mervar, Danijelu Nestiću, Ivici Rubilu, Paulu Stubbsu i Zoranu Šućuru na komentarima i sugestijama; sudionicima završnog predstavljanja rezultata projekta (održanog 21. ožujka 2017. u Ekonomskom institutu, Zagreb) na raspravi; Tihani Iviček i Ani Majstorović na administriranju projekta. Za sve eventualne propuste i pogreške u radu odgovoran je isključivo autor.



ne može izmjeriti. Alkire i Foster temelje svoju metodu identifikacije siromašnih pojedinaca na principu dvojne granice siromaštva, pri čemu prva granica određuje deprivacijsku granicu u određenoj dimenziji, dok druga granica određuje minimalan broj dimenzija u kojima osoba mora biti deprivirana da bismo je okarakterizirali kao siromašnu. Također, Alkire-Foster (AF) metoda ima važnu prednost koja se ogleda u mogućnosti odabira različitih indikatora odnosno dimenzija, granice siromaštva, kao i pondera pojedinih indikatora i dimenzija<sup>2</sup>. AF metoda široko je prihvaćena u znanstvenim istraživanjima i primijenjena u brojnim empirijskim radovima koji se bave analizom siromaštva u različitim zemljama<sup>3</sup>.

Premda se relativni značaj istraživanja multidimenzionalnog siromaštva povećao u posljednjih desetak godina, dominantni pogled na dječje blagostanje sadržavao je multidimenzionalni karakter (Minujin i Nandy, 2012; Roelen i Gassmann, 2008; Minujin i Delamonica, 2012). Sagledavanje dječjeg blagostanja kao multidimenzionalnog koncepta ima različite posljedice prilikom mjerenja dječjeg siromaštva. Dječje siromaštvo nije samo određeno nedovoljnom količinom materijalnih sredstava u kućanstvu, nego i deprivacijom u pogledu osnovnih sredstava za život, društvenom deprivacijom, nedostatkom fizičkog, emotivnog i duhovnog razvoja. Zbog toga je važno staviti naglasak na činjenicu da djeca doživljavaju siromaštvo na drugačiji način negoli odrasli, s tim da sagledavanje dječjeg siromaštva kroz jednodimenzionalnu razinu dohotka ne daje cjelovitu sliku o negativnim učincima koje siromaštvo ima na djecu. Budući da djeca predstavljaju najranjiviju skupinu zbog svoje dobi i ovisnosti o odraslima, negativan učinak koji siromaštvo ima na djecu je značajniji nego kod odraslih osoba (Notten i Roelen, 2011). Također, negativan učinak siromaštva je dugotrajniji kod djece nego kod odraslih s obzirom na to da su djeca koja odrastaju u siromaštvu izloženija riziku da ostanu trajno u nepovoljnom položaju (npr. lošije zdravlje, nedovoljna razina obrazovanja, kognitivni i fizički poremećaji), ali jednako tako

---

<sup>2</sup> Za pregled indikatora i dimenzija koji su korišteni u analizi multidimenzionalnog siromaštva u širem pogledu – na razini ukupne populacije zemalja – čitatelje upućujemo na rad Alkire i Foster (2011a).

<sup>3</sup> Za primjenu AF metode na razini ukupne populacije čitatelje upućujemo na radove Suppa (2016; 2015), Whelan, Nolan i Maître (2014), Alkire, Apablaza i Jung (2014), Whelan i Maître (2012), Alkire i Foster (2011a), Busch i Peichl (2010), između ostalih.



zemljama izložen deprivacijama u pogledu stanovanja i financijskih poteškoća, iako ta djeca nisu dohodovno siromašna<sup>4</sup>.

Glavni cilj ovog rada je prikazati usporedbu dohodovnog i multidimenzionalnog siromaštva djece u Hrvatskoj s ostalim europskim zemljama u razdoblju od 2010. do 2014. godine. Također, pokazatelje dječjeg siromaštva uspoređujemo s pokazateljima siromaštva ukupnog stanovništva u Hrvatskoj. Iako se analizom siromaštva bave brojni radovi u međunarodnoj literaturi, analiza siromaštva u Hrvatskoj još nije značajno zastupljena, te se u tome i ogleda značaj ovog rada. Prema našim saznanjima, ovo je prvi rad koji se bavi analizom siromaštva u Hrvatskoj, a da pritom koristi AF metodu za izračun multidimenzionalne mjere siromaštva. Također, koliko nam je poznato, ovo je prvi rad koji analizira dinamiku kretanja novčanog i multidimenzionalnog siromaštva u Hrvatskoj prateći iste pojedince (djecu) u navedenom razdoblju.

U prvom se dijelu rada analiza dječjeg siromaštva temelji samo na dimenziji dohotka, odnosno pretpostavlja se da je ukupno blagostanje djece određeno samo njihovim ekvivalentnim dohotkom. S obzirom na činjenicu da postoje različiti čimbenici koji utječu na dječje siromaštvo, u sljedećem koraku analiziramo vjerojatnosti da se pojedine skupine djece s određenim demografskim i socioekonomskim obilježjima nađu ispod dohodovne granice siromaštva. U radu pokazujemo da djeca, u skladu s demografskim i socioekonomskim karakteristikama te karakteristikama kućanstava u kojima žive, imaju različitu vjerojatnost da budu dohodovno siromašna. Pored utvrđivanja koliko je djece ispod granice dohodovnog siromaštva, važno je također utvrditi koliko dugo djeca žive u siromaštvu, odnosno radi li se o kratkotrajnom siromaštvu ili dugotrajnom. Djeca koja žive kraće u siromaštvu imaju i manji rizik od toga da se ponovo u njemu nađu. Dulje razdoblje provedeno u siromaštvu uzrokuje znatnije negativne posljedice za budući razvoj djeteta, ali i razvoj te osobe u kasnijem razdoblju života.

<sup>4</sup> *Potrebno je naglasiti kako se odabir deprivacijskih dimenzija u europskim zemljama i zemljama članicama OECD-a obično ne razlikuje od dimenzija odabranih za zemlje u razvoju, premda odabir dimenzija u literaturi multidimenzionalnog blagostanja nije jednoznačan među autorima. Korištene dimenzije u analizi multidimenzionalnog blagostanja djece u razvijenim zemljama obično uključuju kvalitetu stanovanja, kvalitetu susjedstva, zdravlje, obrazovanje, financijska ograničenja, materijalnu deprivaciju, stupanj uključenosti roditelja u skrb djeteta itd.*



## 2. Metodologija i podaci

---

### 2.1. Dohodovno siromaštvo

Analiza pokazatelja dohodovnog siromaštva temelji se na konceptu relativnog siromaštva koji podrazumijeva da koristimo informacije o raspoloživom dohotku kućanstva<sup>5</sup>, veličini i sastavu kućanstva (broj i dob članova kućanstva) te raspodjeli raspoloživog dohotka među kućanstvima. S obzirom na to da se kućanstva prema broju članova i sastavu razlikuju, potrebno je utvrditi iznos dohotka koji odražava razlike u blagostanju bez obzira na sastav kućanstava. Taj se iznos naziva ekvivalentni raspoloživi dohodak koji se u jednakom iznosu pripisuje svim članovima kućanstva. Ekvivalentni raspoloživi dohodak svakog kućanstva računa se tako da se ukupni raspoloživi dohodak podijeli s ekvivalentnom veličinom kućanstva. Ona se određuje prema modificiranoj OECD-ovoj ljestvici, prema kojoj se nositelju kućanstva dodjeljuje koeficijent 1, svakoj drugoj odrasloj osobi u kućanstvu s 14 godina i više koeficijent 0,5, a djeci mlađoj od 14 godina dodjeljuje se koeficijent 0,3. Prag rizika siromaštva određen je u skladu s metodologijom Eurostata, prema kojoj se osoba smatra siromašnom ukoliko joj je dohodak manji od 60 posto medijalnog ekvivalentnog dohotka svih kućanstava u nekoj državi.

### 2.2. Multidimenzionalno siromaštvo: Alkire-Foster metoda

Početni korak u primjeni AF metode sastoji se od identifikacije siromašnih pojedinaca. Pretpostavimo da raspolažemo s uzorkom od  $N$  pojedinaca, pri čemu svakog pojedinca označujemo s  $i$ , te pretpostavimo da za svakog pojedinca znamo njegove deprivacijske dimenzije koje označujemo s  $d$  (pretpostavljamo  $d \geq 2$ ). Deprivacijske dimenzije mogu se sastojati od jednog ili više indikatora koje označujemo s  $j$ . Matrica  $Y(N \times d)$  sastoji se od elemenata  $y_{ij}$  koji predstavljaju vrijednost indikatora  $j$  za svakog pojedinca

---

<sup>5</sup> Ukupan raspoloživi dohodak u kućanstvu odnosi se na neto novčani dohodak kućanstva, a obuhvaća dohodak od nesamostalnog rada, dohodak od samostalnog rada, dohodak od mirovine, dohodak od imovine, socijalne transfere te transfere koje kućanstvo ostvaruje od osoba izvan kućanstva.



*i.* Deprivacijska granica za svaku od  $d$  dimenzija je označena s vektorom  $z = (z_1, \dots, z_d)(1 \times d)$  koji određuje je li pojedinac depriviran u pojedinoj dimenziji.

Važno pitanje odnosi se na određivanje pondera, odnosno relativne važnosti koju pripisujemo svakom indikatoru (i prema tome svakoj dimenziji). Pondere za svaki indikator ćemo prikazati putem vektora  $w = (w_1, \dots, w_d)(1 \times d)$ , s tim da vrijedi  $1 < w_j < 0$ , te je zbroj svih pondera  $w_j$  jednak 1. Također možemo definirati deprivacijsku matricu  $g^0(N \times d)$  koja se sastoji od  $w_{ij}$  ukoliko je  $y_{ij} < z_{j^p}$  a ukoliko vrijedi  $y_{ij} \geq z_{j^p}$  onda matrica poprima vrijednost 0. Ukoliko zbrojimo svaki redak matrice  $g^0$ , dobit ćemo broj ponderiranih deprivacija svakog pojedinca koje označujemo s  $c_i = \sum_{j=1}^d g_{ij}^0$ .

Središnji koncept koji obilježava AF metodu sastoji se od određivanja granice siromaštva  $k$  ( $1 < k < 0$ ) koja određuje najmanju razinu ponderirane deprivacije koju pojedinac mora imati da bismo ga smatrali siromašnim. Prema tome, spomenuta AF metoda temelji se na takozvanom pristupu dvostruke granice, pri čemu se prva granica odnosi na deprivacijsku granicu indikatora, dok se druga granica odnosi na granicu siromaštva. Naposljetku, moramo definirati funkciju koja će svakom pojedincu  $i$  koji raspolaze s određenim deprivacijskim vektorom  $y_i$  pripisati vrijednost 1 ukoliko je ta osoba siromašna odnosno vrijednost 0 u suprotnom slučaju, uz danu granicu siromaštva  $k$  te uz danu deprivacijsku granicu za svaki indikator  $z$ . Spomenutu funkciju ćemo označiti s  $\rho_k(y_i, z)$ . Nakon što smo definirali identifikacijsku funkciju, možemo definirati i cenzuriranu deprivacijsku matricu  $g^0(k) = g_{ij}^0 \rho_k(y_i, z)$ , koja će za danu granicu siromaštva  $k$  pripisati vrijednost 0 redcima vektora  $g_i^0$  ukoliko ta osoba nije siromašna.

Nakon što smo predstavili metodologiju koja nam omogućuje identifikaciju siromašnih i nesiromašnih pojedinaca, možemo definirati mjere multidimenzionalnog siromaštva u okviru AF pristupa. U nastavku su prikazane tri mjere multidimenzionalnog siromaštva koje se koriste u ovome radu; međutim, treba imati na umu da su Alkire i Foster definirali AF klasu multidimenzionalnih mjera siromaštva koja predstavlja spomenute mjere u generalnom obliku.



Prva mjera u okviru AF pristupa naziva se stopa multidimenzionalnog siromaštva  $H$  koja predstavlja učestalost siromaštva, odnosno postotak osoba koje su definirane kao multidimenzionalno siromašne u ukupnom broju osoba u populaciji. Stopu multidimenzionalnog siromaštva možemo izraziti kao  $H = \frac{\sum_{i=1}^N \rho_k(y_i, z)}{N} = \frac{q}{N'}$ , pri čemu  $q$  predstavlja broj siromašnih osoba. Očiti nedostatak ove mjere se ogleda u tome da ona ne zadovoljava načelo monotonosti dimenzija, odnosno stopa multidimenzionalnog siromaštva se neće povećati ukoliko siromašna osoba ostvari deprivaciju u nekoj novoj dimenziji. Sljedeći indeks predstavlja (prosječnu) jačinu multidimenzionalnog siromaštva  $A$ , a dobivamo ga iz cenzurirane deprivacijske matrice  $g^0(k)$  na način da se zbroje sve njezine vrijednosti po dimenzijama i pojedincima  $|g^0(k)|$  te se ta vrijednost podijeli s brojem siromašnih pojedinaca. Drugim riječima, indeks jačine multidimenzionalnog siromaštva možemo izraziti kao  $A = \frac{|g^0(k)|}{q}$ . Mjera koja uzima u obzir i učestalost siromaštva ( $H$ ) te njezinu jačinu ( $A$ ) naziva se prilagođena multidimenzionalna stopa rizika od siromaštva ili indeks multidimenzionalnog siromaštva  $M_0$ , koji se može izraziti kao  $M_0 = HA = \frac{|g^0(k)|}{N}$ . Drugim riječima, indeks multidimenzionalnog siromaštva možemo izraziti kao prosječnu vrijednost deprivacijske matrice  $M_0 = \mu(g^0(k))$ .

Za detaljan prikaz AF mjera koje ovise o parametru  $\alpha$  odnosno za prikaz AF klase mjera multidimenzionalnog siromaštva, čitatelje upućujemo na rad Alkire i Foster (2011a; 2011b). Jedna od prednosti AF mjera siromaštva ogleda se u mogućnosti egzaktne dekompozicije mjera prema deprivacijskim indikatorima odnosno dimenzijama. Budući da AF mjere siromaštva zadovoljavaju svojstvo konzistencije podgrupa i svojstvo razdvajanja podgrupa, moguće je razdvojiti mjere siromaštva po podgrupama te također možemo izračunati doprinos svakog deprivacijskog indikatora odnosno dimenzije u svakoj podgrupi koju razmatramo.

## 2.3. Podaci

Za potrebe analize dječjeg siromaštva koristili smo EU-SILC podatke (Statistics on Income and Living Conditions) koji su usklađeni s uredbama EU-a i Eurostatovom (Statistički ured Europske unije) metodologijom. EU-SILC podaci nam omogućuju da istražimo i usporedimo raspoložive ekvivalentne dohotke i pokazatelje siromaštva na razini zemalja članica EU-a te nekih zemalja koje nisu članice EU-a – tj. neke od članica EFTA-e (Island, Norveška, Švicarska). Podaci su dostupni na razini privatnih kućanstava i na razini slučajno izabраниh pojedinaca te omogućuju poopćavanje rezultata na nacionalnoj razini za svaku zemlju. U našoj analizi koristili smo mikropodatke za 31 zemlju za koju su podaci bili dostupni u cjelokupnom vremenskom periodu koji analiziramo<sup>6</sup>. S obzirom na različite ciljeve našeg istraživanja, koristili smo obje verzije EU-SILC podataka, one vremenskih presjeka (*cross-sectional*) od 2010. do 2014. godine te longitudinalne podatke iz 2013. godine. Potrebno je napomenuti kako je referentno razdoblje za podatke o dohotku prethodna kalendarska godina<sup>7</sup>, dok za ostale varijable referentno razdoblje varira. Tako, primjerice, kada su prikazani ekvivalentni dohoci u razdoblju od 2010. do 2014. godine, trebamo imati na umu da se radi o dohocima iz razdoblja od 2009. do 2013. godine, uz spomenute iznimke koje vrijede za Ujedinjeno Kraljevstvo i Irsku. Također, važno je napomenuti da premda je većina europskih zemalja bilježila negativne posljedice gospodarske krize samo na početku analiziranog razdoblja, u Hrvatskoj je učinak gospodarske krize bio dugotrajniji i odnosio se na cijelo razdoblje od 2010. do 2014. godine, nakon čega dolazi do oporavka ekonomske aktivnosti u Hrvatskoj.

Mjere multidimenzionalnog siromaštva koje koristimo u radu temelje se na informacijama koje su sakupljene na razini pojedinca i na razini kućanstva.

---

<sup>6</sup> Zemlje koje koristimo u analizi su: Austrija (AT), Belgija (BE), Bugarska (BG), Cipar (CY), Češka (CZ), Danska (DK), Estonija (EE), Finska (FI), Francuska (FR), Grčka (EL), Hrvatska (HR), Irska (IE), Island (IS), Italija (IT), Latvija (LV), Litva (LT), Luksemburg (LU), Mađarska (HU), Malta (MT), Nizozemska (NL), Norveška (NO), Njemačka (DE), Poljska (PL), Portugal (PT), Rumunjska (RO), Slovačka (SK), Slovenija (SI), Španjolska (ES), Švedska (SE), Švicarska (CH) i Ujedinjeno Kraljevstvo (UK).

<sup>7</sup> Iznimka su Ujedinjeno Kraljevstvo, u kojem je referentna godina za dohodak ona tekuća u kojoj se provodila anketa, te Irska, u kojoj se podaci o dohotku prikupljaju 12 mjeseci prije ankete.

Kada je informacija o vrijednosti određenog indikatora dostupna na razini pojedinca, tada se ta informacija koristi za identifikaciju pojedinca kao multidimenzionalno siromašnog ili nesiromašnog, dok se u protivnom koristi informacija koja je dostupna na razini kućanstva. Pojedinci za koje ne postoji informacija o varijabli (indikatoru) koji koristimo u izračunu mjere siromaštva isključeni su iz analize. Premda možemo koristiti različite jedinice analize, u radu se usredotočujemo na pojedince, s time da uspoređujemo rezultate dobivene na razini ukupnog stanovništva i na razini djece. Djecom smatramo sve osobe mlađe od 18 godina. Svi rezultati koje prikazujemo dobiveni su ponderiranjem uzorka svake zemlje budući da se zemlje razlikuju prema veličini stanovništva.

## 2.4. Odabir deprivacijskih indikatora i dimenzija

S obzirom na to da ne postoji jedinstveni stav oko odabira deprivacijskih indikatora i dimenzija, različiti istraživači se odlučuju za različit odabir indikatora i dimenzija koje koriste pri analizi multidimenzionalnog siromaštva (vidi Guio, Gordon i Marlier, 2012; Whelan i Maître, 2012; Alkire, Apablaza i Jung, 2014; Suppa, 2015; 2016). Jednako tako ne postoji niti konsenzus oko načina grupiranja pojedinih deprivacijskih indikatora u deprivacijske dimenzije, kao što ne postoji niti konsenzus oko načina agregiranja dimenzija prilikom konstruiranja mjera siromaštva. Međutim, treba imati na umu da odabir dimenzija nema izravan utjecaj na izračun mjere multidimenzionalnog siromaštva, premda je odabir dimenzija važan za odluku o tome koji će ponder biti dodijeljen deprivacijskim indikatorima. Dimenzije koje koristimo u našem radu isključivo se trebaju razmatrati u kontekstu specifične analize koju smo željeli provesti, te prema tome naš odabir dimenzija nikako ne odražava normativno uporište o vrijednostima koje ljudi sami dodjeljuju pojedinim dimenzijama ili uporišta koja su teorijski određena u literaturi<sup>8</sup>.

Mjera multidimenzionalnog siromaštva koju koristimo sastoji se od četiri dimenzije: *dohotka, stanovanja, materijalne deprivacije (deprivacija u*

<sup>8</sup> Za odabir dimenzija i deprivacijskih indikatora na europskoj razini čitatelje upućujemo na radove Atkinson et al. (2002) i Atkinson i Marlier (2010).



Svaki od navedenih indikatora (unutar svake dimenzije) tretiran je kao binarni indikator, koji prema tome određuje je li pojedinac depriviran za određeni indikator (vrijednost indikatora jednaka 1) ili nije (vrijednost indikatora jednaka 0). Koristeći sve navedene indikatore, grupirane u obliku dimenzija, konstruirali smo mjeru multidimenzionalnog siromaštva. Prilikom određivanja pondera, odnosno vrijednosti koje smo pripisali svakoj dimenziji, pretpostavili smo jednake pondere za svaku dimenziju (1/4), odnosno svakoj dimenziji smo pripisali jednaku vrijednost. Ponderi za indikatore su određeni na sljedeći način: indikatoru stope rizika od siromaštva dodijeljen je ponder 1/4, dok je svim ostalim indikatorima (za sve dimenzije) dodijeljen ponder 1/16 jer se sve ostale dimenzije osim dimenzije *dohotka* sastoje od četiri indikatora. Indeks multidimenzionalnog siromaštva izračunava nam ponderiranu sumu svih deprivacijskih indikatora za svakog pojedinca te ukoliko je vrijednost indeksa jednaka granici siromaštva ili je iznad te granice, zaključujemo da je osoba multidimenzionalno siromašna. Budući da su ponderi koji su određeni za indeks multidimenzionalnog siromaštva određeni ponderima koje dodjeljujemo indikatorima, zapravo nije nužno odrediti deprivacijske dimenzije; međutim, one su korisne kako bismo lakše organizirali našu specifikaciju i kako bismo "opravдали" strukturu pondera. Važno je napomenuti da jednaka relativna važnost koju smo pripisali dimenzijama/indikatorima koje koristimo ne mora u stvarnosti predstavljati pojedincima jednaku važnost za njihovo blagostanje.

## 3. Rezultati

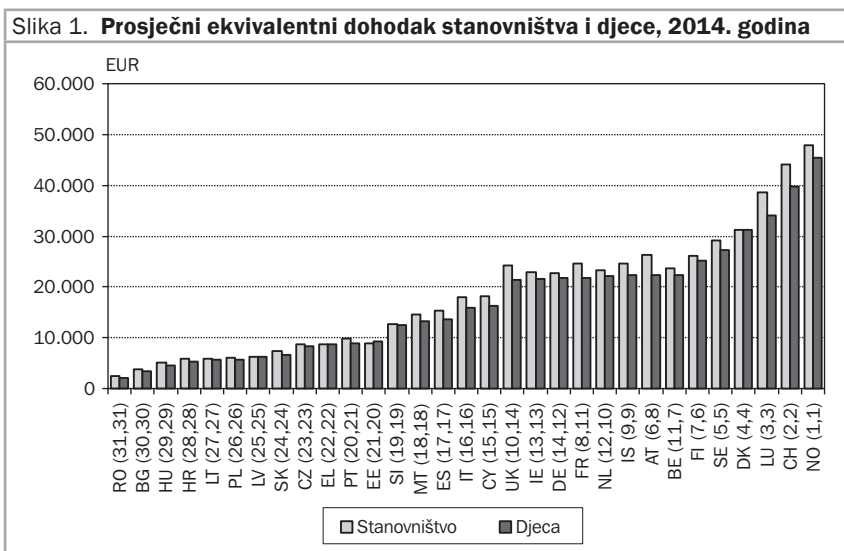
---

### 3.1. Dohodovno siromaštvo

#### 3.1.1. Usporedbe prosječnog ekvivalentnog dohotka među zemljama

Prosječni raspoloživi ekvivalentni dohoci djece i stanovništva u 2014. godini prikazani su na slici 1. Na slici su prikazani realni dohoci dobiveni nakon primjene indeksa potrošačkih cijena s 2015. kao baznom godinom. Dohoci su dani na godišnjoj razini u eurima (EUR) te nisu korigirani prema

paritetu kupovne moći. Pokraj imena svake zemlje prikazan je njezin rang prema veličini prosječnog raspoloživog dohotka stanovništva (prvi broj u zagradi) te rang prema veličini prosječnog raspoloživog dohotka djece (drugi broj u zagradi).

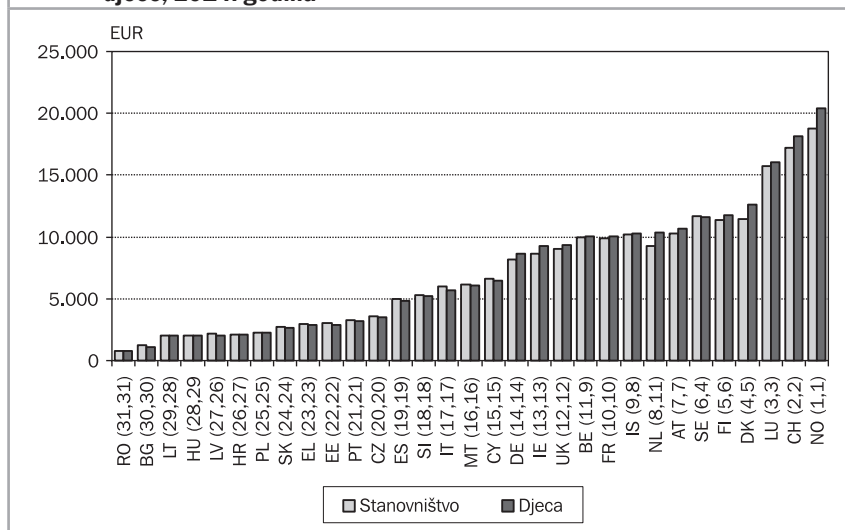


Izvor: Izračun autora na temelju EU-SILC podataka iz 2014. godine.

Možemo primijetiti da se zemlje prema visini prosječnih dohodaka poprilično razlikuju. Zemlje u pravilu zadržavaju isti rang i prema prosječnom dohotku stanovništva i prema prosječnom dohotku djece. Hrvatska se nalazi među skupinom zemalja s najnižim prosječnim dohotkom stanovništva i djece u 2014. godini. U navedenoj je godini prosječni ekvivalentni dohodak stanovništva u Hrvatskoj iznosio EUR 5.784, dok je prosječni ekvivalentni dohodak djece u Hrvatskoj iznosio EUR 5.288. Niži dohoci stanovništva i djece zabilježeni su samo u Rumunjskoj, Bugarskoj i Mađarskoj. Ovakve su nam usporedbe ekvivalentnih dohodaka među zemljama važne kako bismo dobili predodžbu o različitim razinama ekvivalentnih dohodaka ispod kojih se pojedinci smatraju siromašnima.

Slika 2 prikazuje prosječni raspoloživi ekvivalentni dohodak među siromašnim stanovništvom i siromašnom djecom u 2014. godini. Ponovo možemo zamijetiti da se zemlje uvelike razlikuju prema visini raspoloživog ekvivalentnog dohotka među siromašnim stanovništvom i siromašnom djecom. Visina ekvivalentnog dohotka siromašnog stanovništva i siromašne djece je poprilično ujednačena unutar svake zemlje, vjerojatno stoga što je ekvivalentni dohodak iznos dohotka pripisan svim članovima kućanstva u jednakom iznosu. Prosječni raspoloživi ekvivalentni dohodak u Hrvatskoj u 2014. godini iznosio je EUR 2.108 među siromašnim stanovništvom te EUR 2.095 među siromašnom djecom. Sve su zemlje osim Rumunjske, Bugarske, Litve, Latvije i Mađarske imale više dohotke među siromašnim stanovništvom od Hrvatske, dok su sve zemlje osim Rumunjske, Bugarske, Litve i Mađarske imale više dohotke među siromašnom djecom od Hrvatske.

Slika 2. **Prosječni ekvivalentni dohodak siromašnog stanovništva i siromašne djece, 2014. godina**



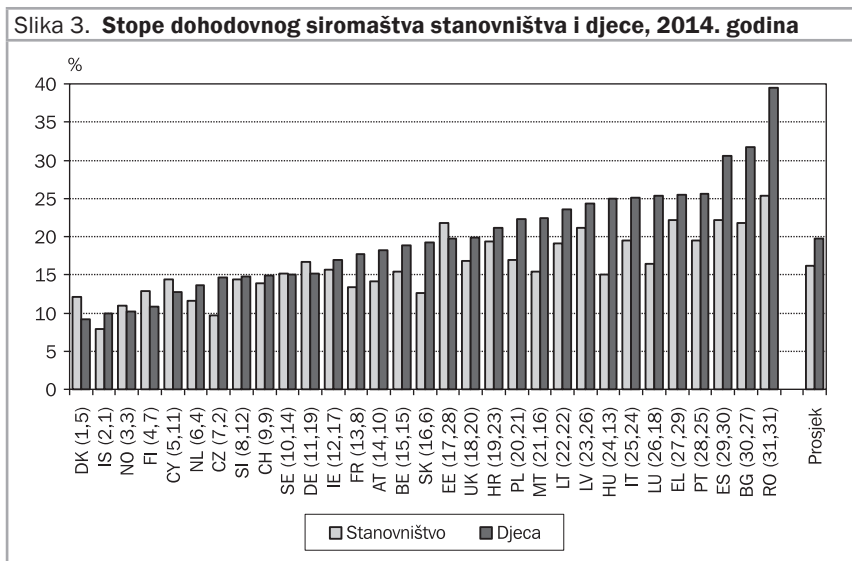
Napomena: Granica dohodovnog siromaštva određena je na temelju 60 posto medijalnog ekvivalentnog dohotka kućanstava koji je izračunat zasebno za svaku zemlju.

Izvor: Izračun autora na temelju EU-SILC podataka iz 2014. godine.



### 3.1.2. Usporedbe stopa siromaštva djece i stanovništva među zemljama

Među najvažnijim čimbenicima koji utječu na dječje siromaštvo možemo ubrojiti status roditelja na tržištu rada – povezan s razinom njihova obrazovanja – zatim strukturu kućanstva u kojoj djeca žive, ali i efikasnost države da socijalnim politikama omogući potrebne usluge i osigura novčanu pomoć kućanstvima kojima je to potrebno kako bi izbjegli siromaštvo ili izašli iz njega. Stope dohodovnog siromaštva stanovništva i djece u 2014. godini za sve su zemlje prikazane na slici 3. Osobe ispod 60 posto nacionalnog medijana raspoloživog ekvivalentnog dohotka smatraju se siromašnima.



*Napomena: Granica dohodovnog siromaštva određena je na temelju 60 posto medijalnog ekvivalentnog dohotka kućanstava koji je izračunat zasebno za svaku zemlju.*

*Izvor: Izračun autora na temelju EU-SILC podataka iz 2014. godine.*

Medijan raspoloživog ekvivalentnog dohotka u Hrvatskoj u 2014. godini iznosio je EUR 5.212, dok je medijalni raspoloživi ekvivalentni dohodak izračunat na temelju udruživanja svih zemalja u uzorku (udruživanja svih dohodaka svih pojedinaca u uzorku) u 2014. godini iznosio EUR 15.675. Možemo primijetiti da su stope siromaštva djece veće od nacionalnih stopa

siromaštva za većinu zemalja, uključujući i Hrvatsku. Prosječna stopa siromaštva stanovništva izračunata na temelju svih zemalja u uzorku iznosi 16,2 posto, dok prosječna stopa siromaštva djece izračunata na temelju svih zemalja u uzorku iznosi 19,8 posto. Stopa siromaštva djece u Hrvatskoj iznosi 21,1 posto, dok je stopa siromaštva stanovništva nešto niža i iznosi 19,4 posto. Prema tome, Hrvatska se prema stopama siromaštva stanovništva i djece nalazi iznad prosječne stope siromaštva stanovništva i djece, izračunate na temelju svih zemalja u uzorku.

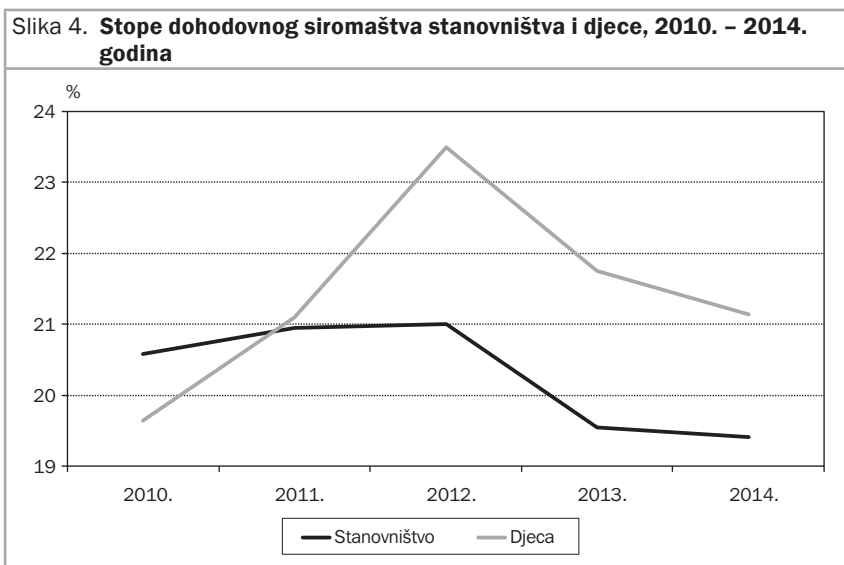
Zemlje s najnižom stopom siromaštva stanovništva su Island (7,9 posto), Češka (9,7 posto) i Norveška (10,9 posto), dok su zemlje s najvišom Grčka (22,1 posto), Španjolska (22,2 posto) i Rumunjska (25,4 posto). Stope siromaštva djece najniže su u Danskoj (9,2 posto), Islandu (10,0 posto) i Norveškoj (10,2 posto), a najviše u Španjolskoj (30,5 posto), Bugarskoj (31,7 posto) i Rumunjskoj (39,5 posto). U Rumunjskoj više od petine stanovništva ima raspoloživi ekvivalentni dohodak ispod praga rizika od siromaštva, dok dvije petine djece imaju raspoloživi dohodak ispod praga rizika od siromaštva. S druge strane, u Norveškoj se samo desetina stanovništva i djece nalaze ispod praga rizika od siromaštva. Također možemo primijetiti da su razlike u stopama siromaštva između zemalja veće za stope siromaštva djece nego nacionalne stope. Najveća razlika u stopi siromaštva stanovništva je između Rumunjske i Islanda – iznosi 17,5 postotnih bodova – dok je najveća razlika u stopi siromaštva djece između Rumunjske i Danske te iznosi 30,3 postotna boda.

### 3.1.3. Stope dohodovnog siromaštva djece i stanovništva u Hrvatskoj u razdoblju 2010. – 2014.

Stope relativnog siromaštva djece i stanovništva u Hrvatskoj od 2010. do 2014. godine prikazane su na slici 4. Vidimo da je u 2010. godini stopa siromaštva djece bila manja za otprilike 1 postotni bod od stope siromaštva stanovništva. U 2011. godini razlike između stope siromaštva djece (21,0 posto) i stope siromaštva stanovništva (21,1 posto) gotovo da nema, a nakon 2011. godine su stope siromaštva djece kontinuirano veće od stopa

siromaštva stanovništva. U 2014. godini stopa siromaštva djece bila je za 1,5 postotnih bodova veća od stope siromaštva stanovništva. Nakon 2012. godine stope siromaštva djece su se počele smanjivati sve do kraja promatranog razdoblja, što govori da su djeca nakon 2012. godine prema relativnom poimanju siromaštva doživjela porast blagostanja koji je bio relativno veći nego kod ostalih društvenih skupina. Također primjećujemo da su se i stope siromaštva stanovništva nakon 2011. pa do kraja promatranog razdoblja smanjivale.

Međutim, radi cjelovitog razumijevanja kretanja siromaštva potrebno je uz relativnu granicu siromaštva sagledati i fiksiranu granicu siromaštva (relativna granica siromaštva korigirana je za promjenu cijena u određenom razdoblju) koja prati promjene u realnom životnom standardu u određenom razdoblju. Nedostatak relativne granice siromaštva ogleđa se u tome da će rezultat dobiven takvom granicom siromaštva biti pod utjecajem promjene u distribuciji dohotka u određenoj zemlji. Drugim riječima, nužno je sagledati i što se događalo s medijalnim ili prosječnim dohotkom u razdoblju koje analiziramo.



*Napomena: Granica dohodovnog siromaštva određena je na temelju 60 posto medijalnog ekvivalentnog dohotka kućanstava.*

*Izvor: Izračun autora na temelju EU-SILC podataka od 2010. do 2014. godine.*

Iz tablice 1 vidimo da se medijalni raspoloživi ekvivalentni dohodak djece i stanovništva smanjivao do 2013. godine te se nakon toga povećao u 2014. godini. Pad medijalnog raspoloživog dohotka djece bio je značajniji nego pad medijalnog dohotka stanovništva. Usprkos padu medijalnog raspoloživog ekvivalentnog dohotka djece i stanovništva koji je trajao do 2013. godine, stope relativnog siromaštva djece i stanovništva su se povećavale do 2012. godine. Povećavanje stopa relativnog siromaštva djece u razdoblju od 2010. do 2012. godine ukazuje na činjenicu da se dječje blagostanje smanjilo više od blagostanja ostalih skupina u društvu. S druge strane, smanjenje relativne stope siromaštva djece u razdoblju od 2012. do 2014. godine ukazuje na činjenicu da se blagostanje djece u spomenutom razdoblju povećavalo više od blagostanja ostalih skupina u društvu.

Tablica 1. <b>Prosječni i medijalni ekvivalentni dohodak u Hrvatskoj (u eurima, godišnje)</b>					
	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
<b>Stanovništvo</b>					
Prosječni ekvivalentni dohodak	7.155,77	6.572,47	6.125,65	5.814,91	5.783,89
Medijalni ekvivalentni dohodak	6.277,38	5.898,20	5.500,27	5.075,75	5.211,69
<b>Djeca</b>					
Prosječni ekvivalentni dohodak	6.910,03	6.243,80	5.679,42	5.391,72	5.287,66
Medijalni ekvivalentni dohodak	6.177,73	5.640,35	5.110,67	4.270,96	4.798,00

Izvor: Izračun autora na temelju EU-SILC podataka od 2010. do 2014. godine.

Međutim, ako koristimo fiksiranu granicu siromaštva (fiksiranu u 2010. godini), možemo primijetiti da se siromaštvo djece kontinuirano povećavalo, s 19,6 posto u 2010. godini na 33,9 posto u 2014. godini (vidi tablicu 2). Prema tome, na temelju stopa siromaštva koje smo dobili putem fiksirane granice siromaštva, možemo zaključiti da se materijalno blagostanje djece u spomenutom razdoblju smanjilo. Budući da se stopa siromaštva povećala s 20,6 posto u 2010. na 29,0 posto u 2014. godini, fiksirana stopa siromaštva stanovništva također ukazuje na smanjenje materijalnog blagostanja stanovništva. Važno je napomenuti da rast siromaštva ima prociklički karakter, te prema tome porast stope siromaštva uz fiksiranu granicu u razdoblju od 2010. do 2015. godine odražava negativne posljedice



Riziku od dohodovnog siromaštva najviše su bila izložena djeca iz kućanstava s četvero ili više djece (28,7 posto u 2010. godini i 51,7 posto u 2014. godini). Stope rizika od dohodovnog siromaštva djece najniže su u kućanstvima u kojima djeca nemaju maloljetne braće ili sestara, a iznosile su 16,3 posto u 2010. godini i 17,4 posto u 2014. godini. Djeca koja žive u jednoroditeljskim obiteljima imaju veći rizik od siromaštva u odnosu na djecu koja žive u dvoroditeljskim obiteljima. Razlike u stopama siromaštva djece naročito dolaze do izražaja kada kućanstva razmatramo prema broju zaposlenih članova u kućanstvu.

<b>Tablica 3. Stope rizika od dohodovnog siromaštva djece u Hrvatskoj</b>					
	<b>2010.</b>	<b>2011.</b>	<b>2012.</b>	<b>2013.</b>	<b>2014.</b>
Djeca (0-17)	19,6	21,1	23,5	21,8	21,1
<i>Spol</i>					
Muškarci	19,5	20,3	22,2	20,5	19,9
Žene	19,8	21,9	24,8	23,1	22,5
<i>Dobne skupine</i>					
0-6	16,3	20,5	21,0	20,0	17,8
7-14	21,0	21,4	25,4	22,6	21,1
15-17	22,3	21,5	23,5	23,1	27,3
<i>Broj djece u kućanstvu</i>					
1	16,3	15,2	17,0	15,8	17,4
2	18,6	19,4	20,2	19,8	14,4
3	22,1	26,4	30,5	24,7	26,6
4+	28,7	34,9	39,5	41,1	51,7
<i>Tip obitelji</i>					
Jednoroditeljske	25,3	31,1	31,3	26,6	23,1
Dvoroditeljske	19,0	20,2	22,7	21,3	20,9
<i>Broj zaposlenih i tip zaposlenosti</i>					
Najmanje dvije osobe u punom radnom vremenu	3,6	5,1	3,5	4,7	4,3
Jedna osoba u punom radnom vremenu	23,4	23,4	28,5	27,2	23,8
Nema zaposlenih	57,2	73,0	75,9	64,9	68,1
<i>Stupanj urbanizacije</i>					
Gusto naseljeno	11,2	12,7	14,5	14,9	13,2
Srednje naseljeno	9,5	16,0	17,9	19,3	18,0
Rijetko naseljeno	29,3	28,1	30,0	26,7	26,6
<i>Najveći stupanj obrazovanja u kućanstvu</i>					
Nisko	68,8	67,9	72,8	59,1	54,6
Srednje	19,3	21,5	23,0	22,1	22,6
Visoko	6,7	6,7	6,4	8,6	6,8

*Napomena: Granica dohodovnog siromaštva određena je na temelju 60 posto medijalnog ekvivalentnog dohotka kućanstava.*

*Izvor: Izračun autora na temelju EU-SILC podataka od 2010. do 2014. godine.*

Budući da je dohodak od rada jedan od najvažnijih izvora dohotka za većinu kućanstava, stopa siromaštva djece nalazi se pod utjecajem radnog statusa i tipa posla članova kućanstava. Riziku od siromaštva najmanje su bila izložena djeca koja žive u kućanstvima u kojima barem dvije osobe rade u punom radnom vremenu (3,6 posto u 2010. godini i 4,3 posto u 2014. godini). Otprilike svako četvrto dijete je bilo u siromaštvu ukoliko ono dolazi iz kućanstva u kojemu je jedna osoba zaposlena u punom radnom vremenu. Iznimno visoke stope siromaštva djece zabilježene su u kućanstvima u kojima nema zaposlenih osoba (52,7 posto u 2010. godini i 68,1 posto u 2014. godini). Prema stupnju urbanizacije veći rizik od siromaštva imaju djeca u rijetko naseljenim područjima u odnosu na gusto naseljena područja (gradove).

Značajan utjecaj na stope rizika od siromaštva djece ima stupanj obrazovanja njihovih roditelja, koji utječe i na ishode na tržištu rada, odnosno na vrstu posla roditelja. Možemo primijetiti da se stope siromaštva djece značajno smanjuju kako se stupanj obrazovanja roditelja u kućanstvu povećava. Stopa siromaštva djece u kućanstvima u kojima je najveći stupanj obrazovanja roditelja “nisko obrazovanje”<sup>9</sup> iznosila je 54,6 posto u 2014. godini. Prema tome, svako je drugo dijete u takvom kućanstvu bilo siromašno. Otprilike svako četvrto dijete nalazi se ispod praga siromaštva u kućanstvima u kojima je najveći stupanj obrazovanja roditelja “srednje obrazovanje”. Najnižu stopu siromaštva imaju djeca u kućanstvima u kojima je najveći stupanj obrazovanja roditelja visoko obrazovanje – za 2014. godinu ta je stopa iznosila 6,8 posto.

#### 3.1.4. Dinamika kretanja siromaštva u Hrvatskoj i razina perzistentnosti siromaštva među zemljama

Poznavanje karakteristika osoba koje se nalaze u siromaštvu te poznavanje mehanizama koji utječu na ulazak ljudi u siromaštvo i izlazak iz njega važno je za kreatora politika kako bi javnim i socijalnim politikama utjecali

<sup>9</sup> Osobe s “niskom” razinom obrazovanja su osobe koje nemaju osnovno obrazovanje ili imaju niže ili više osnovno obrazovanje, osobe sa “srednjom” razinom obrazovanja su osobe koje su završile srednju školu, dok su osobe s “visokom” razinom obrazovanja osobe koje imaju više, visoko ili poslijediplomsko obrazovanje (magisterij ili doktorat).

na smanjenje siromaštva. Osobe koje se nalaze u siromaštvu tijekom duljeg razdoblja, ali i osobe koje izlaze iz siromaštva i ulaze u siromaštvo, zaslužuju posebnu pozornost prilikom formuliranja politika za suzbijanje siromaštva. Usredotočenost na pokazatelj koji samo uzima u obzir pojedince siromašne u određenom razdoblju ne mora dati cjelovitu sliku o rasprostranjenosti siromaštva u određenoj društvenoj skupini. Prema tome, zanima nas jesu li ljudi ispod granice siromaštva privremeno siromašni ili su siromašni u nekom duljem razdoblju. Negativni učinci na dobrobit i blagostanje pojedinaca koji nastaju uslijed dugoročnog siromaštva smatraju se opasnijim od negativnih učinaka kratkotrajnog siromaštva. Dugotrajna izloženost siromaštvu može imati negativne učinke na stigmatizaciju ljudi, raskid odnosa unutar obitelji ili među partnerima te negativne učinke na djecu u razdoblju odrastanja.

Različiti mehanizmi mogu objasniti zašto određeni ljudi imaju veću sklonost tome da se nađu u siromaštvu tijekom duljeg vremenskog perioda. Jedno je objašnjenje da osobe u dugotrajnom siromaštvu imaju karakteristike koje ih dovode do siromaštva. Neke od takvih karakteristika mogu se opaziti (niska razina obrazovanja, smanjena mogućnost zaposlenja, problemi sa zdravljem), dok neke karakteristike ostaju neopažene (nedostatak vještina, nedostatak motivacije). Drugi mehanizam se odnosi na zamku siromaštva koja nam govori da trenutačno siromašne osobe imaju veću vjerojatnost da postanu siromašne u sljedećem razdoblju. Zasiurno nije lako odgovoriti na empirijsko pitanje je li dugotrajno siromaštvo posljedica neopaženih karakteristika pojedinaca ili posljedica zamke siromaštva.

Za potrebe analize dinamike kretanja siromaštva u određenom razdoblju koristimo longitudinalne podatke pomoću kojih promatramo iste pojedince koji su prisutni u cjelokupnom razdoblju od 2010. do 2013. godine. Pritom razlikujemo pojedince izvan siromaštva u promatranom razdoblju, pojedince koji su ostali u siromaštvu tijekom promatranog razdoblja, pojedince koji su ušli u siromaštvo u završnoj godini razmatranja te pojedince koji su izašli iz siromaštva u završnoj godini razmatranja.



Rezultati analize prikazani su u tablici 4. Prvo razmatramo jednogodišnje prijelaze od 2010. do 2011. godine. Vidimo da je otprilike 30 posto stanovništva bilo siromašno u 2010. i/ili 2011. godini. Otprilike 12 posto stanovništva je bilo siromašno u jednoj od analiziranih godina, ali ne u objema (6 posto stanovništva je ušlo u siromaštvo u 2011. godini, dok je 6 posto stanovništva ušlo u siromaštvo 2010. godine).

<b>Tablica 4. Ulazak u siromaštvo i izlazak iz siromaštva za stanovništvo i djecu (u %)</b>		
	<b>2010. – 2011.</b>	<b>2010. – 2013.</b>
<i>Stanovništvo</i>		
Ulazak u siromaštvo	6,1	7,9
Izlazak iz siromaštva	6,5	8,9
Ostali u siromaštvu	18,3	15,9
Ostali izvan siromaštva	69,1	67,3
<i>Djeca</i>		
Ulazak u siromaštvo	5,6	8,8
Izlazak iz siromaštva	6,9	7,5
Ostali u siromaštvu	19,7	19,1
Ostali izvan siromaštva	67,8	64,6

*Napomena: Granica dohodovnog siromaštva određena je na temelju 60 posto medijalnog ekvivalentnog dohotka kućanstava.*

*Izvor: Izračun autora na temelju EU-SILC longitudinalnih podataka od 2010. do 2013. godine.*

S druge strane, 18 posto stanovništva je bilo siromašno u objema razmatranim godinama. Vidimo da je otprilike 32 posto djece bilo siromašno u 2010. i/ili 2011. godini. Nadalje, 12 posto djece je bilo siromašno barem u jednoj godini (5 posto djece je postalo siromašno u 2011. godini, dok je 7 posto djece ušlo u siromaštvo u 2011. godini), dok je skoro svako peto dijete bilo siromašno u objema godinama.

Rezultati trogodišnjeg prijelaza od 2010. do 2013. godine pokazuju da je otprilike trećina stanovništva bila siromašna u 2010. i/ili 2013. godini. Otprilike 17 posto stanovništva je bilo siromašno u jednoj od analiziranih godina, ali ne u objema godinama (8 posto stanovništva je ušlo u siromaštvo u 2013. godini, dok je 9 posto stanovništva bilo u siromaštvu u 2010. godini, ali nije bilo siromašno u 2013. godini). Više od 15 posto stanovništva bilo je siromašno u objema razmatranim godinama. Otprilike 16 posto djece

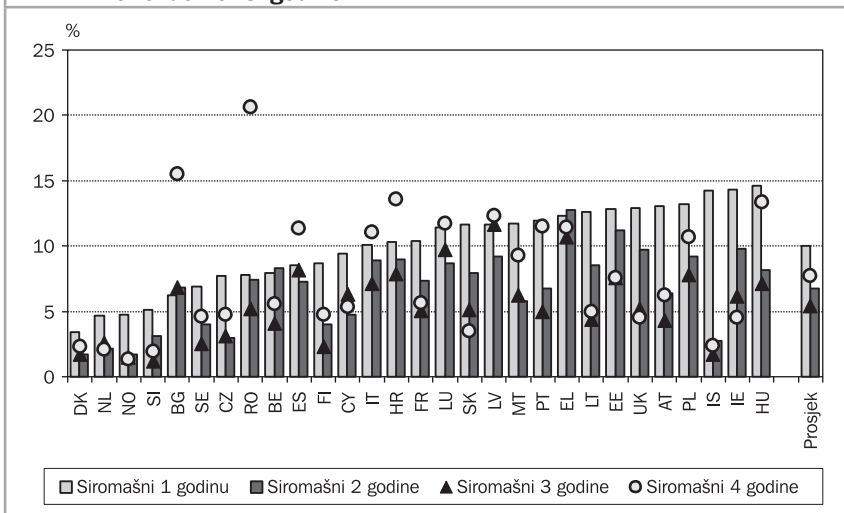
bilo je siromašno u jednoj od razmatranih godina (9 posto djece ušlo je u siromaštvo u 2013. godini te je 7 posto djece bilo u siromaštvo u 2010. godini, ali ne i u 2013. godini). Skoro svako peto dijete bilo je siromašno u objema godinama (u 2010. i 2013. godini).

Uz dinamiku kretanja siromaštva, longitudinalni nam podaci omogućuju detaljniju analizu o izraženosti problema dječjeg siromaštva u nekoj zemlji. Za potrebe analize razmatramo koliko su dugo djeca provela u siromaštvo te se pritom usredotočujemo na onu djecu za koju su dostupni podaci za svaku godinu od 2010. do 2013. godine kako bismo mogli analizirati ostaju li djeca u siromaštvo jednu, dvije, tri ili četiri godine.

Rezultati su prikazani na slici 5. Možemo zamijetiti da je u prosjeku u Europi (na temelju EU-27 zemalja, Islanda i Norveške) svako deseto dijete bilo u siromaštvo u jednoj od četiriju promatranih godina. Također možemo vidjeti da je u prosjeku 7 posto djece bilo siromašno dvije godine i 5 posto tri godine, a otprilike 8 posto sve četiri godine. Tako je približno 30 posto djece u Europi u razdoblju od 2010. do 2013. najmanje jednu godinu provelo u siromaštvo. Možemo zamijetiti da postoje značajne varijacije među zemljama prema postotku djece koja su provela u siromaštvo određeni broj godina. Tako je u Rumunjskoj svako peto dijete bilo u siromaštvo koje je trajalo četiri godine, dok je u Sloveniji u siromaštvo od četiri godine bilo svako pedeseto dijete. U Hrvatskoj je svako deseto dijete u siromaštvo provelo godinu dana, dok je primjerice u Sloveniji svako dvadeseto dijete provelo u siromaštvo godinu dana.

Postotak djece koja su u siromaštvo provela godinu dana veći je u nekim razvijenim zemljama (Luksemburg, Austrija, Ujedinjeno Kraljevstvo, Irska, Island) nego u prosjeku svih razmatranih zemalja. Ovaj zaključak može biti iznenađujući ako imamo na umu da neke od navedenih zemalja, osim što su veoma razvijene, također odlikuje manja nejednakost dohotka.

Slika 5. **Udio djece prema vremenu provedenom u siromaštvu u razdoblju od 2010. do 2013. godine**



Napomena: Granica dohodovnog siromaštva određena je na temelju 60 posto medijalnog ekvivalentnog dohotka kućanstava koji je izračunat zasebno za svaku zemlju i za svaku godinu.

Izvor: Izračun autora na temelju EU-SILC longitudinalnih podataka od 2010. do 2013. godine.

Jednako tako neke od razvijenih zemalja (Ujedinjeno Kraljevstvo, Irska, Italija) imaju veće stope siromaštva djece koja su provela u siromaštvu dvije ili tri godine u odnosu na prosjek svih razmatranih zemalja. Premda je moguće da razvijene zemlje imaju natprosječni rizik da djeca u siromaštvu provedu godinu dana, možemo primijetiti da su stope siromaštva djece koje je trajalo četiri godine naročito velike za manje razvijene zemlje (Bugarska, Rumunjska, Mađarska, Hrvatska, Litva i Grčka), ali i za neke razvijene zemlje (Luksemburg, Italija i Španjolska). S druge strane, skandinavske zemlje (Danska, Finska, Island, Švedska i Norveška), Nizozemska i Slovenija imaju najniže stope siromaštva djece bez obzira na broj godina koje djeca provedu u siromaštvu.

U Hrvatskoj su stope siromaštva djece koja su provela u siromaštvu jednu godinu na razini prosjeka svih razmatranih zemalja. Međutim, u Hrvatskoj značajniji problem predstavlja dugotrajno siromaštvo djece. Tako je primjerice u Hrvatskoj postotak djece koja su u siromaštvu provela četiri

godine 13,6 posto, što je za otprilike 6 postotnih bodova više od prosjeka izračunatog na temelju svih zemalja. Također, u usporedbi s ostalim zemljama, Hrvatska se nalazi u onoj skupini zemalja s najvišim stopama siromašne djece koja su u siromaštvu provela četiri godine. Višu stopu od Hrvatske imaju samo Bugarska i Rumunjska.

## 3.2. Multidimenzionalno siromaštvo

### 3.2.1. Usporedba multidimenzionalnog siromaštva među zemljama

Nužan korak koji prethodi izračunu mjere siromaštva je određivanje granice siromaštva. U analizi multidimenzionalnog siromaštva koristili smo dvije različite granice siromaštva,  $k=0,5$  i  $k=0,25$ . Prema prvoj granici (određena na razini  $k=0,5$ ), osobu smatramo multidimenzionalno siromašnom ukoliko ona oskudijeva u najmanje 50 posto (ponderiranih) vrijednosti maksimalno mogućih deprivacija. Jednako tako, druga granica siromaštva (određena na razini  $k=0,25$ ) određuje osobu kao multidimenzionalno siromašnu ukoliko ona oskudijeva u najmanje 25 posto (ponderiranih) vrijednosti maksimalno mogućih deprivacija. Radi ilustracije, razmotrimo hipotetički primjer osobe koja i) ostvaruje dohodak ispod praga siromaštva, ii) živi u kućanstvu koje ne posjeduje osobni automobil, iii) živi u kućanstvu koje si ne može priuštiti odgovarajući dnevni obrok, iv) živi u kućanstvu koje si ne može priuštiti godišnji odmor i v) živi u kućanstvu koje ne može podmiriti režije na vrijeme. Ukupna vrijednost ponderiranih deprivacija za spomenutu osobu iznosi 0,5, što znači da je smatramo multidimenzionalno siromašnom prema granici siromaštva  $k=0,5$  (ali također i prema granici  $k=0,25$ ).

Tablica 5 prikazuje stopu multidimenzionalnog siromaštva ( $H$ ), prosječnu jačinu siromaštva ( $A$ ) i prilagođenu multidimenzionalnu stopu siromaštva ili indeks multidimenzionalnog siromaštva ( $M_0$ ) za ukupno stanovništvo u 2014. godini. Prvo analiziramo rezultate za manje rigoroznu granicu siromaštva postavljenu na razini  $k=0,5$ . Možemo primijetiti da veće stope rizika od siromaštva imaju zemlje s nižim razinama dohotka, dok zemlje s većim razinama dohotka imaju niže stope rizika od siromaštva. Međutim,

vidimo da postoje i neke iznimke: neke zemlje s nižim razinama dohotka imaju niže stope rizika od siromaštva, a neke zemlje koje imaju veću razinu dohotka imaju više stope rizika od siromaštva. U prvu skupinu možemo ubrojiti Sloveniju i Estoniju, dok drugu skupinu čine Italija i Španjolska. Također možemo zamijetiti da se stope rizika od siromaštva značajno razlikuju među zemljama. Stopa rizika od siromaštva za ukupno stanovništvo je najviša u Rumunjskoj (18,6 posto), a najniža u Švedskoj (0,03 posto). Najniže stope rizika od siromaštva ukupnog stanovništva prisutne su u skandinavskim zemljama, dok su najviše stope rizika od siromaštva prisutne u Grčkoj, Mađarskoj, Bugarskoj i Rumunjskoj. Stopa rizika od siromaštva ukupnog stanovništva u Hrvatskoj iznosi 7,7 posto, što svrstava Hrvatsku među zemlje s višim stopama siromaštva.

Tablica 5. <b>Pokazatelji multidimenzionalnog siromaštva ukupnog stanovništva, 2014. godina</b>						
	<b>k=0,5</b>			<b>k=0,25</b>		
	<b>H</b>	<b>M<sub>0</sub></b>	<b>A</b>	<b>H</b>	<b>M<sub>0</sub></b>	<b>A</b>
Austrija	0,019	0,010	0,531	0,145	0,050	0,346
Belgija	0,043	0,024	0,548	0,172	0,066	0,386
Bugarska	0,179	0,120	0,670	0,386	0,186	0,482
Cipar	0,054	0,029	0,545	0,262	0,094	0,358
Češka	0,035	0,020	0,561	0,137	0,053	0,386
Danska	0,017	0,009	0,535	0,108	0,037	0,342
Estonija	0,052	0,029	0,557	0,240	0,090	0,376
Finska	0,013	0,007	0,527	0,122	0,042	0,343
Francuska	0,027	0,015	0,548	0,146	0,054	0,373
Grčka	0,135	0,077	0,567	0,326	0,139	0,425
Hrvatska	0,077	0,044	0,574	0,254	0,103	0,406
Irska	0,038	0,021	0,538	0,224	0,082	0,365
Island	0,007	0,004	0,553	0,082	0,027	0,331
Italija	0,063	0,035	0,554	0,258	0,098	0,381
Latvija	0,119	0,073	0,619	0,367	0,153	0,416
Litva	0,089	0,053	0,600	0,266	0,110	0,412
Luksemburg	0,011	0,006	0,527	0,165	0,055	0,336
Mađarska	0,118	0,074	0,626	0,338	0,145	0,428
Nizozemska	0,019	0,010	0,528	0,124	0,044	0,357
Norveška	0,007	0,004	0,525	0,083	0,027	0,327
Njemačka	0,036	0,019	0,539	0,176	0,065	0,371
Poljska	0,054	0,031	0,571	0,228	0,089	0,388
Portugal	0,076	0,042	0,558	0,276	0,108	0,392
Rumunjska	0,186	0,122	0,658	0,439	0,205	0,467
Slovačka	0,057	0,034	0,596	0,180	0,073	0,403
Slovenija	0,042	0,023	0,551	0,196	0,073	0,371

Španjolska	0,057	0,031	0,545	0,257	0,101	0,392
Švedska	0,003	0,001	0,524	0,101	0,031	0,307
Švicarska	0,009	0,005	0,530	0,132	0,042	0,316
Ujedinjeno Kraljevstvo	0,039	0,022	0,555	0,210	0,077	0,364
Prosjeak	0,056	0,033	0,562	0,213	0,084	0,378
Medijan	0,043	0,024	0,552	0,203	0,075	0,375

*Napomena: Rezultati prikazuju stopu multidimenzionalnog siromaštva ( $H$ ), prosječnu jačinu siromaštva ( $A$ ) i indeks multidimenzionalnog siromaštva ( $M_0$ ) na temelju granice siromaštva  $k=0,25$  i  $k=0,5$ .*

*Izvor: Izračun autora na temelju EU-SILC podataka iz 2014. godine.*

Visoke stope rizika od siromaštva za Grčku i Mađarsku mogu se činiti pomalo iznenađujućim, no takvi rezultati su posljedica teških ekonomskih okolnosti u kojima su se te zemlje nedavno našle.

Što se tiče prosječne jačine multidimenzionalnog siromaštva među siromašnim pojedincima, možemo primijetiti da je njezina varijacija među zemljama znatno niža od varijacije stope multidimenzionalnog siromaštva. Indeks multidimenzionalnog siromaštva ukupnog stanovništva pokazuje značajan raspon od 0,01 posto u Švedskoj do 12,2 posto u Rumunjskoj. Kao što je to bio slučaj i kod stope multidimenzionalnog siromaštva, indeks multidimenzionalnog siromaštva poprima veće vrijednosti za zemlje s nižim razinama dohotka. Skandinavske zemlje imaju najniže vrijednosti indeksa multidimenzionalnog siromaštva, dok su najviše vrijednosti indeksa multidimenzionalnog siromaštva zabilježene u Grčkoj, Mađarskoj, Bugarskoj i Rumunjskoj. Indeks multidimenzionalnog siromaštva ukupnog stanovništva u Hrvatskoj iznosi 4,4 posto, što svrstava Hrvatsku u gornju polovicu zemalja koje imaju izraženiji problem siromaštva.

Tablica 6 prikazuje stopu multidimenzionalnog siromaštva ( $H$ ), prosječnu jačinu siromaštva ( $A$ ) i prilagođenu multidimenzionalnu stopu siromaštva ili indeks multidimenzionalnog siromaštva ( $M_0$ ) za djecu u 2014. godini. Najprije analiziramo rezultate za granicu siromaštva  $k=0,5$ . Rezultati za djecu potvrđuju prethodne rezultate ostvarene na razini ukupnog stanovništva, odnosno pokazuju da djeca u zemljama s višim (nižim) razinama dohotka imaju niže (više) stope multidimenzionalnog siromaštva. Također, postoje iznimke: Slovenija i Estonija imaju niže stope



siromaštva pokazuje sličnu situaciju kao i prethodni pokazatelj (slika 7). Možemo zamijetiti da su Mađarska, Rumunjska i Bugarska zemlje sa znatno većim indeksom multidimenzionalnog siromaštva djece od indeksa ukupnog stanovništva. Prema indeksu multidimenzionalnog siromaštva ukupnog stanovništva, Hrvatska se nalazi iznad prosjeka izračunatog na temelju svih zemalja u uzorku, dok se prema indeksu multidimenzionalnog siromaštva djece nalazi na razini prosjeka svih zemalja u uzorku.

Tablica 6. **Pokazatelji multidimenzionalnog siromaštva djece, 2014. godina**

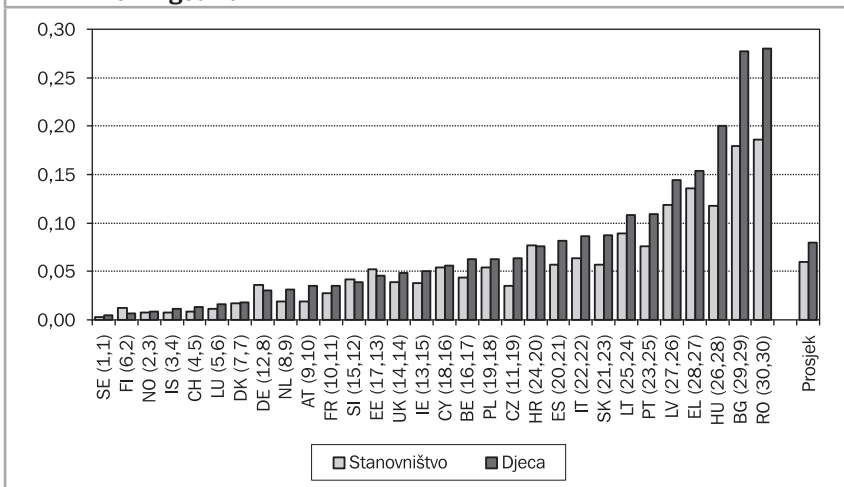
	$k=0,5$			$k=0,25$		
	$H$	$M_0$	$A$	$H$	$M_0$	$A$
Austrija	0,035	0,018	0,518	0,212	0,076	0,359
Belgija	0,062	0,033	0,537	0,204	0,082	0,403
Bugarska	0,277	0,195	0,704	0,438	0,247	0,564
Cipar	0,056	0,030	0,542	0,253	0,092	0,363
Češka	0,063	0,036	0,565	0,189	0,077	0,408
Danska	0,018	0,009	0,520	0,107	0,036	0,338
Estonija	0,046	0,025	0,548	0,236	0,088	0,372
Finska	0,007	0,003	0,508	0,108	0,035	0,324
Francuska	0,035	0,020	0,552	0,188	0,072	0,384
Grčka	0,154	0,088	0,570	0,347	0,151	0,435
Hrvatska	0,076	0,044	0,578	0,266	0,109	0,410
Irska	0,050	0,027	0,529	0,254	0,095	0,376
Island	0,011	0,006	0,549	0,108	0,037	0,338
Italija	0,087	0,048	0,549	0,316	0,124	0,393
Latvija	0,144	0,089	0,617	0,385	0,168	0,435
Litva	0,108	0,064	0,589	0,308	0,128	0,416
Luksemburg	0,017	0,009	0,526	0,250	0,085	0,339
Mađarska	0,200	0,126	0,632	0,422	0,199	0,473
Nizozemska	0,032	0,017	0,532	0,140	0,055	0,388
Norveška	0,009	0,005	0,505	0,090	0,029	0,327
Njemačka	0,031	0,016	0,535	0,181	0,066	0,364
Poljska	0,063	0,035	0,557	0,272	0,106	0,387
Portugal	0,109	0,061	0,560	0,316	0,131	0,415
Rumunjska	0,280	0,189	0,673	0,544	0,276	0,508
Slovačka	0,087	0,053	0,612	0,232	0,099	0,429
Slovenija	0,039	0,022	0,554	0,198	0,074	0,373
Španjolska	0,081	0,045	0,549	0,327	0,133	0,408
Švedska	0,004	0,002	0,507	0,112	0,036	0,317
Švicarska	0,013	0,007	0,531	0,150	0,050	0,332
Ujedinjeno Kraljevstvo	0,049	0,027	0,551	0,260	0,097	0,373
Prosjek	0,075	0,045	0,560	0,247	0,102	0,392
Medijan	0,053	0,029	0,549	0,243	0,090	0,386

*Napomena: Rezultati prikazuju stopu multidimenzionalnog siromaštva ( $H$ ), prosječnu jačinu siromaštva ( $A$ ) i indeks multidimenzionalnog siromaštva ( $M_0$ ) na temelju granice siromaštva  $k=0,25$  i  $k=0,5$ .*

*Izvor: Izračun autora na temelju EU-SILC podataka iz 2014. godine.*



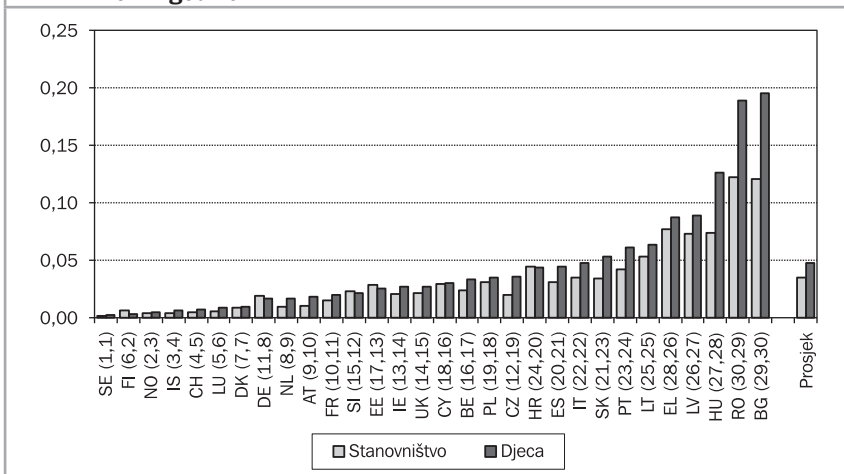
Slika 6. Stopa multidimenzionalnog siromaštva stanovništva i djece ( $k=0,5$ ), 2014. godina



Napomena: Rezultati su prikazani za multidimenzionalnu granicu siromaštva  $k=0,5$ . U zagradi pokraj imena svake zemlje prvo je prikazan rang zemlje prema stopi multidimenzionalnog siromaštva za ukupno stanovništvo, a zatim je prikazan njezin rang prema stopi multidimenzionalnog siromaštva za djecu.

Izvor: Izračun autora na temelju EU-SILC podataka iz 2014. godine.

Slika 7. Indeks multidimenzionalnog siromaštva stanovništva i djece ( $k=0,5$ ), 2014. godina



Napomena: Rezultati su prikazani za multidimenzionalnu granicu siromaštva  $k=0,5$ . U zagradi pokraj imena svake zemlje prvo je prikazan rang zemlje prema stopi multidimenzionalnog siromaštva za ukupno stanovništvo, a zatim je prikazan njezin rang prema stopi multidimenzionalnog siromaštva za djecu.

Izvor: Izračun autora na temelju EU-SILC podataka iz 2014. godine.

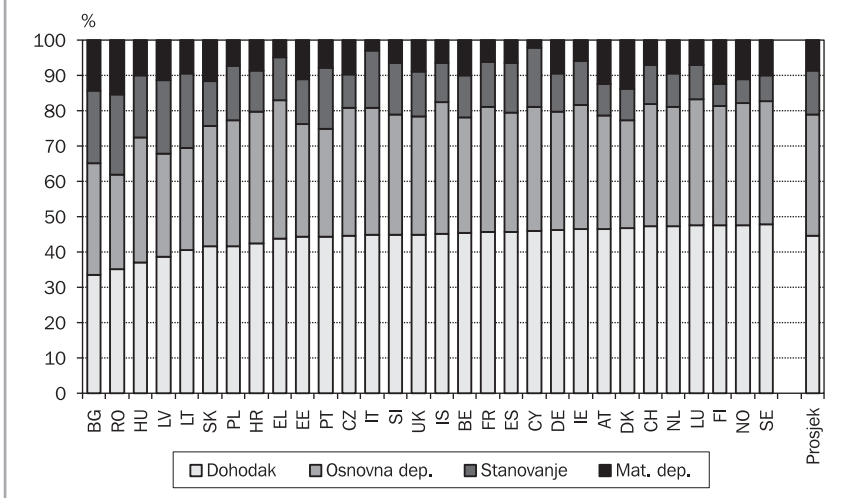
Prethodni rezultati prikazani su za granicu siromaštva koja definira multidimenzionalno siromašne osobe ukoliko one oskudijevaju u najmanje 50 posto (ponderiranih) vrijednosti maksimalno mogućih deprivacija. Uz spomenutu granicu siromaštva, također smo izračunali pokazatelje multidimenzionalnog siromaštva za nižu granicu siromaštva  $k=0,25$ . Možemo primijetiti da su u tom slučaju stope multidimenzionalnog siromaštva ukupnog stanovništva i djece znatno više jer je vjerojatnost da osoba bude siromašna veća kod strože određene granice siromaštva ( $k=0,5$ ). Također, vidimo da je i pokazatelj intenziteta siromaštva ukupnog stanovništva i djece niži uz nižu granicu siromaštva.

### 3.2.2. Usporedba relativnih doprinosa dimenzija indeksu multidimenzionalnog siromaštva

Na slici 8 prikazana je dekompozicija indeksa multidimenzionalnog siromaštva po dimenzijama za ukupno stanovništvo u 2014. godini. Premda razlike u relativnoj važnosti dimenzija nisu značajno izražene među zemljama, možemo zamijetiti da je u bogatijim zemljama relativna važnost dimenzije stanovanja od manjeg značaja, dok relativna važnost dimenzije dohotka kod tih zemalja ima veći relativan značaj. U prosjeku (koji je izračunat na temelju svih zemalja u uzorku) dimenzija dohotka čini 44 posto ukupnog indeksa multidimenzionalnog siromaštva, dok dimenzija stanovanja čini 13 posto.

Rezultati pokazuju da nakon dimenzije dohotka, relativna važnost dimenzije osnovne deprivacije zauzima drugo mjesto po značaju. Pomalo je iznenađujuća činjenica da je relativna važnost dimenzije osnovne deprivacije jednaka i za bogatije i siromašnije zemlje. Isto tako, relativna važnost materijalne deprivacije ima otprilike jednaki značaj i za razvijenije i manje razvijene zemlje. Na razini ukupnog stanovništva u Hrvatskoj, relativno najveći doprinos indeksu multidimenzionalnog siromaštva ima dimenzija dohotka (42,5 posto), nakon čega slijedi dimenzija osnovne deprivacije (37,1 posto), dimenzija stanovanja (11,8 posto) i dimenzija materijalne deprivacije (8,5 posto).

Slika 8. **Relativni doprinosi dimenzija u 2014. godini, ukupno stanovništvo (k=0,5)**



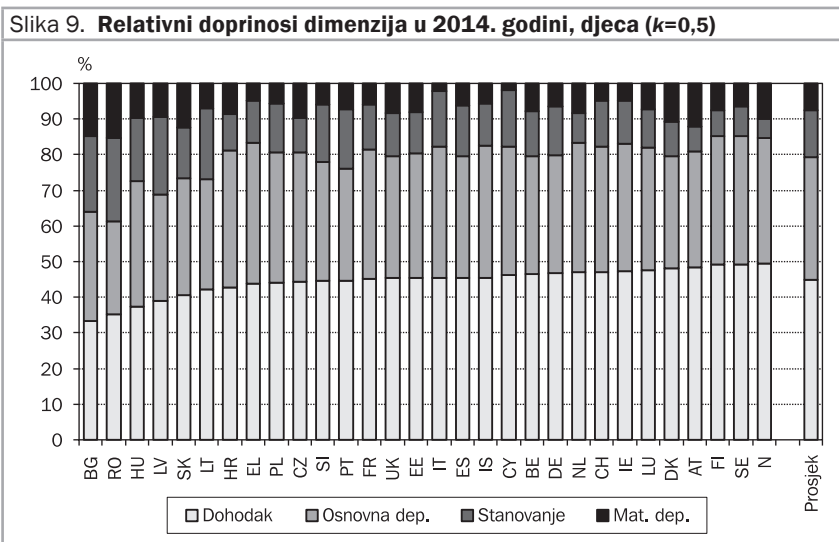
Napomena: Rezultati su prikazani za multidimenzionalnu granicu siromaštva  $k=0,5$ .

Izvor: Izračun autora na temelju EU-SILC podataka iz 2014. godine.

Na slici 9 prikazana je dekompozicija indeksa multidimenzionalnog siromaštva po dimenzijama za djecu za svaku zemlju u 2014. godini. Možemo primijetiti da relativna važnost dimenzija za djecu prati jednaku strukturu kao i kod ukupnog stanovništva. U prosjeku najveći doprinos indeksu multidimenzionalnog siromaštva dolazi od dimenzije dohotka (44,4 posto), zatim dimenzije osnovne deprivacije (34,4 posto) i dimenzije stanovanja (13,5 posto), dok je na posljednjem mjestu dimenzija materijalne deprivacije (7,7 posto). U Hrvatskoj 80 posto indeksa multidimenzionalnog siromaštva djece odnosi se na dimenziju dohotka (42,8 posto) i na dimenziju osnovne deprivacije (38,5 posto). Preostalih 20 posto se raspodjeljuje na doprinos dimenzije stanovanja od 10,2 posto i doprinos dimenzije materijalne deprivacije od 8,5 posto.

U skandinavskim zemljama dimenzija stanovanja ima relativno najmanji značaj, dok najveći doprinos indeksu multidimenzionalnog siromaštva dolazi od dimenzije dohotka. S druge strane, u zemljama poput Bugarske,

Rumunjske i Mađarske, relativni značaj dohotka za djecu je manji od prosječnog relativnog doprinosa dohotka (izračunatog na temelju svih zemalja u uzorku); međutim, relativni doprinos dimenzije stanovanja u tim zemljama je najviše izražen od svih zemalja. Također, relativni doprinos dimenzije materijalne deprivacije u spomenutim zemljama je veći u odnosu na prosječni relativni doprinos te dimenzije. Ovakvi rezultati nas upućuju na činjenicu da postoji različita struktura multidimenzionalnog siromaštva djece među zemljama. Tako, primjerice, zemlje s najvećim stopama siromaštva djece pokazuju značajno veći relativni doprinos dimenzije stanovanja i deprivacije u potrošnji materijalnih dobara negoli je to slučaj sa zemljama koje imaju najniže stope siromaštva djece (npr. skandinavske zemlje). Ponovno, pomalo je iznenađujuća i zabrinjavajuća činjenica da kod svih zemalja postoji značajan relativni doprinos dimenzije koja predstavlja nužne životne potrepštine.

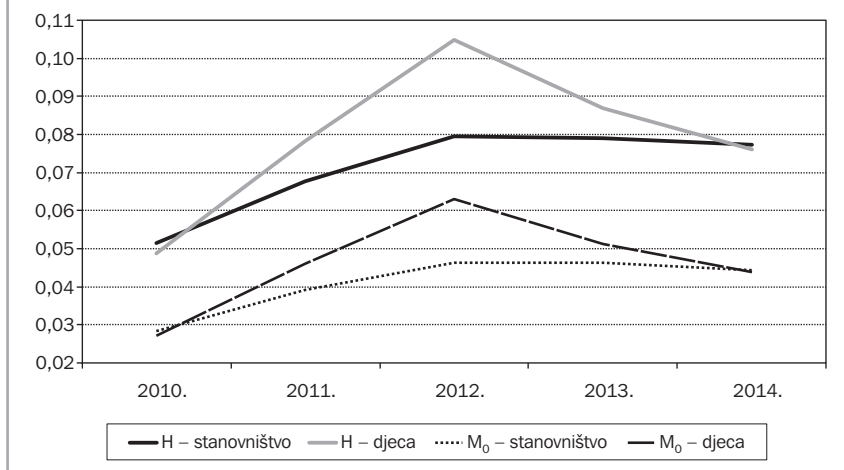


*Napomena: Rezultati su prikazani za multidimenzionalnu granicu siromaštva  $k=0,5$ .*

*Izvor: Izračun autora na temelju EU-SILC podataka iz 2014. godine.*



Slika 10. **Pokazatelji multidimenzionalnog siromaštva stanovništva i djece ( $k=0,5$ )**



Napomena: Rezultati su prikazani za multidimenzionalnu granicu siromaštva  $k=0,5$ .

Izvor: Izračun autora na temelju EU-SILC podataka od 2010. do 2014. godine.

### 3.2.4. Dekompozicija pokazatelja siromaštva po podgrupama djece

U prijašnjim rezultatima pokazali smo da koristeći samo dohodak kao jedinu dimenziju siromaštva, određene socioekonomske skupine djece u Hrvatskoj pokazuju veću izloženost siromaštvu. U ovom dijelu pokazujemo kako se doprinosi ukupnom multidimenzionalnom siromaštvu djece razlikuju ovisno o socioekonomskim karakteristikama djece, odnosno kućanstava u kojima ta djeca žive. Uz apsolutne vrijednosti pokazatelja siromaštva za svaku grupu, prikazan je i relativni doprinos koji svaka podgrupa ostvaruje u ukupnoj vrijednosti pokazatelja siromaštva.

Tablica 7 prikazuje dekompoziciju stope multidimenzionalnog siromaštva i indeksa multidimenzionalnog siromaštva po spolu djece. Možemo primijetiti da je učestalost siromaštva značajnije izražena kod ženske djece. U 2014. godini u Hrvatskoj je bilo 9 posto multidimenzionalno siromašne ženske djece i 6 posto multidimenzionalno siromašne muške djece. Vidimo i da se postotak siromašne djece povećao od 2010. godine do 2014. godine,

i to za mušku i žensku djecu. Porast za žensku djecu iznosi oko 3 postotna boda, dok za mušku djecu iznosi oko 2 postotna boda. Prema indeksu multidimenzionalnog siromaštva, ženska djeca su siromašnija od muške djece za otprilike 2 postotna boda.

Ukoliko sagledamo relativne doprinose pokazateljima siromaštva po spolu, možemo primijetiti da se otprilike 60 posto ukupne stope multidimenzionalnog siromaštva kao i ukupnog indeksa multidimenzionalnog siromaštva odnosi na žensku djecu, dok se otprilike 40 posto odnosi na mušku djecu. Budući da je omjer muške i ženske djece u ukupnoj populaciji muške i ženske djece otprilike izjednačen, možemo zaključiti da su udjeli relativnih doprinosa pokazatelja siromaštva disproporcionalni u odnosu na udjele koje muška i ženska djeca imaju u ukupnoj populaciji muške i ženske djece.

Tablica 7. Dekompozicija $H$ i $M_0$ po spolu				
	Apsolutna vrijednost po podgrupama			
	$H$		$M_0$	
	Muški	Ženski	Muški	Ženski
2010.	0,036	0,062	0,020	0,035
2014.	0,059	0,094	0,033	0,055
	Doprinos podgrupa (%)			
	$H$		$M_0$	
	Muški	Ženski	Muški	Ženski
2010.	0,372	0,628	0,374	0,626
2014.	0,394	0,606	0,389	0,611

*Napomena: Rezultati su prikazani za multidimenzionalnu granicu siromaštva  $k=0,5$ .*

*Izvor: Izračun autora na temelju EU-SILC podataka iz 2010. i 2014. godine.*

U tablici 8 prikazana je dekompozicija AF mjera siromaštva po dobnim skupinama djece. Možemo primijetiti da prema učestalosti siromaštva, ali i prema pokazatelju multidimenzionalnog siromaštva, koji uzima u obzir i učestalost i jačinu siromaštva, djeca od 0 do 6 i od 15 do 17 godina starosti ostvaruju nešto više stope siromaštva od djece od 7 do 14 godina starosti. Ukoliko usporedimo pokazatelje multidimenzionalnog siromaštva u 2010. i 2014. godini, vidljivo je da se postotak multidimenzionalno siromašne djece povećao za sve dobne skupine u 2014. godini.

Relativni doprinos ukupnoj stopi multidimenzionalnog siromaštva i indeksu multidimenzionalnog siromaštva je najveći za skupinu djece od 7 do 14 godina starosti, što je zapravo posljedica najvećeg udjela koji spomenuta skupina ima u ukupnoj populaciji djece (npr. u 2014. godini, skupina djece od 0 do 6 godina starosti činila je 33 posto populacije djece, skupina od 7 do 14 godina starosti činila je 45 posto populacije djece, dok je preostalih 22 posto činila skupina od 15 do 17 godina starosti).

Također smo sagledali u kojoj se mjeri pokazatelji multidimenzionalnog siromaštva razlikuju prema stupnju urbanizacije mjesta u kojima djeca žive. Rezultati su prikazani u tablici 9. Vidljivo je da su djeca koja žive u rijetko naseljenim područjima značajno siromašnija od djece koja žive u srednje i gusto naseljenim područjima. Primjerice, stopa multidimenzionalnog siromaštva u 2014. godini iznosi 11 posto za djecu u rijetko naseljenim područjima, dok za djecu u srednje i gusto naseljenim područjima ona iznosi oko 4 posto.

Tablica 8. Dekompozicija $H$ i $M_0$ po dobnim skupinama						
Apsolutna vrijednost po podgrupama						
	$H$			$M_0$		
	0-6	7-14	15-17	0-6	7-14	15-17
2010.	0,054	0,043	0,052	0,030	0,025	0,029
2014.	0,078	0,062	0,106	0,047	0,035	0,058
Doprinos podgrupa (%)						
	$H$			$M_0$		
	0-6	7-14	15-17	0-6	7-14	15-17
2010.	0,378	0,419	0,204	0,369	0,424	0,207
2014.	0,359	0,370	0,271	0,377	0,367	0,256

*Napomena: Rezultati su prikazani za multidimenzionalnu granicu siromaštva  $k=0,5$ .*

*Izvor: Izračun autora na temelju EU-SILC podataka iz 2010. i 2014. godine.*

Jednako tako možemo vidjeti da najveći relativni doprinosi ukupnoj stopi multidimenzionalnog siromaštva i indeksu multidimenzionalnog siromaštva dolaze od skupine djece koja živi u rijetko naseljenim područjima. U 2014. godini 71 posto ukupne vrijednosti stope multidimenzionalnog siromaštva odnosi se na djecu iz rijetko naseljenih područja, dok su djeca



iz srednje i gusto naseljenih područja doprinosila pojedinačno sa 16 i 13 posto.

Tablica 9. <b>Dekompozicija <math>H</math> i <math>M_0</math> po stupnju urbanizacije</b>						
<b>Apsolutna vrijednost po podgrupama</b>						
	<b><math>H</math></b>			<b><math>M_0</math></b>		
	Gusto	Srednje	Rijetko	Gusto	Srednje	Rijetko
2010.	0,019	0,029	0,079	0,012	0,016	0,043
2014.	0,044	0,043	0,110	0,024	0,025	0,064
<b>Doprinos podgrupa (%)</b>						
	<b><math>H</math></b>			<b><math>M_0</math></b>		
	Gusto	Srednje	Rijetko	Gusto	Srednje	Rijetko
2010.	0,133	0,117	0,749	0,150	0,114	0,736
2014.	0,131	0,159	0,710	0,124	0,158	0,718

*Napomena: Rezultati su prikazani za multidimenzionalnu granicu siromaštva  $k=0,5$ .*

*Izvor: Izračun autora na temelju EU-SILC podataka iz 2010. i 2014. godine.*

## 4. Rasprava i zaključna razmatranja

U ovom radu prikazana je usporedba dohodovnog i multidimenzionalnog siromaštva djece u Hrvatskoj i ostalim europskim zemljama u razdoblju od 2010. do 2014. godine. U prvom dijelu rada analizirali smo dječje siromaštvo na način da je ukupno blagostanje djece bilo određeno samo njihovim ekvivalentnim dohotkom. Međutim, osim neposjedovanja financijskih resursa, siromaštvo nekog pojedinca može također biti prouzrokovano nedostatkom brojnih drugih nedohodovnih dimenzija koje su nužne u životu svakog pojedinca. Tako, primjerice, pojedinac kojeg ne smatramo siromašnim prema dohotku ili potrošnji, može biti depriviran prema ostalim nedohodovnim dimenzijama kao što su zdravlje, razina obrazovanja, kvaliteta stanovanja, kvaliteta okoliša, kvaliteta društvenih odnosa i slično. Prema tome, ukupno blagostanje pojedinaca moguće je razmatrati u širem kontekstu koji uključuje i dohodovne i nedohodovne dimenzije. Zbog toga smo se u drugom dijelu rada usredotočili na analizu multidimenzionalnog siromaštva djece koristeći Alkire-Foster metodu koja nam omogućava da uzmemo u obzir više deprivacijskih indikatora koji su agregirani u parametrijsku klasu multidimenzionalnih indeksa siromaštva.

Prema prosječnom ekvivalentnom dohotku djece i stanovništva u 2014. godini, Hrvatska se nalazi u skupini zemalja s najnižim dohocima. Jednako tako, ako sagledamo prosječni ekvivalentni dohodak siromašne djece i siromašnog stanovništva u 2014. godini, Hrvatska se nalazi u skupini zemalja s najnižim dohocima. Uspoređujući stope relativnog siromaštva djece i stanovništva među zemljama u 2014. godini, vidjeli smo da su u Hrvatskoj stope relativnog siromaštva djece i stanovništva veće od prosječnih stopa siromaštva izračunatih na temelju prosjeka svih zemalja u uzorku. Stopa relativnog siromaštva djece u Hrvatskoj je otprilike za 7 posto veća od prosječne stope siromaštva djece. Rezultati su također pokazali da je u 2014. godini stopa siromaštva djece u Hrvatskoj za otprilike 9 posto veća od stope siromaštva ukupnog stanovništva.

Također smo prikazali kako se dječje siromaštvo u Hrvatskoj kretalo od 2010. do 2014. godine. Dok su do 2011. godine stope relativnog siromaštva djece bile niže od nacionalnog prosjeka, nakon 2011. su stope siromaštva djece kontinuirano veće od stopa siromaštva stanovništva. Stopa relativnog siromaštva djece povećavala se do 2012. godine, da bi se nakon toga počela smanjivati sve do kraja promatranog razdoblja. U 2014. godini stopa dohodovnog siromaštva djece veća je za 1,5 postotnih bodova od opće stope. Razloge takvog kretanja možemo tražiti u nedavnoj ekonomskoj krizi koja je u mnogim europskim zemljama imala znatno nepovoljniji utjecaj na kućanstva s djecom nego na ukupno stanovništvo. Budući da su djeca ranjivija skupina zbog svog uzrasta i socioekonomskog položaja u odnosu na odrasle, nedavna ekonomska kriza "prelomila" se jače na ranjiviju skupinu. S obzirom na to da je negativni učinak ekonomske krize u Hrvatskoj zaostajao u odnosu na većinu europskih zemalja, u Hrvatskoj je došlo do najznačajnijeg porasta dječjeg siromaštva u odnosu na stopu siromaštva ukupnog stanovništva u razdoblju od 2011. do 2012. godine.

Budući da se stope rizika od siromaštva djece razlikuju ovisno o demografskim i socioekonomskim karakteristikama djece i kućanstava u kojima ta djece žive, odlučili smo provjeriti kako se stope rizika od siromaštva razlikuju prema spomenutim karakteristikama u Hrvatskoj. Rezultati do kojih smo došli potvrđuju rezultate ranijih istraživanja dječjeg



ne mora pokazivati cjelovitu sliku o tome koliko je siromaštvo izraženo u nekoj zemlji. Stoga je naš sljedeći korak bio utvrditi jesu li djeca ispod granice siromaštva u određenom razdoblju siromašna privremeno ili su siromašna tijekom duljeg vremenskog razdoblja. Djeca koja žive kraće u siromaštvu imaju i manji rizik od toga da se ponovo u njemu nađu. Dulje razdoblje provedeno u siromaštvu uzrokuje značajne negativne posljedice za budući razvoj djeteta, ali i razvoj te osobe u kasnijem razdoblju života. Negativni učinci na blagostanje (npr. stigmatizacija, raskid odnosa unutar obitelji ili među partnerima, negativni učinci na djecu koja se nalaze u razdoblju odrastanja itd.) uslijed dugoročnog siromaštva smatraju se opasnijim od negativnih učinaka kratkotrajnog siromaštva.

Koristeći longitudinalne podatke koji su nam omogućili da pratimo iste pojedince od 2010. do 2013. godine, željeli smo odgovoriti na pitanje koliko siromašne djece u Hrvatskoj provede u siromaštvu jednu, dvije, tri ili čak četiri godine. U Hrvatskoj su stope siromaštva djece koja su u siromaštvu provela samo jednu godinu otprilike na razini europskog prosjeka. Važno je napomenuti da je od kratkoročnog siromaštva u Hrvatskoj značajniji problem dugoročno siromaštvo djece. Rezultati pokazuju da se Hrvatska nalazi u skupini zemalja s najvišim stopama siromašne djece koja su u siromaštvu provela četiri godine.

Ključni čimbenici za ostanak djece u dugoročnom siromaštvu proizlaze i iz nepovoljnih opaženih karakteristika (npr. nezaposlenosti roditelja i odraslih članova kućanstva ili njihove mogućnosti da participiraju na tržištu rada relativno kraće vrijeme, nepovoljne strukture kućanstva, niskog stupnja obrazovanja) i iz nepovoljnih neopaženih karakteristika (npr. nedostatka vještina, manjka motivacije, nepoželjnih stavova itd.). Budući da smo raspolagali s relativno malenim uzorkom longitudinalnih podataka, nismo nažalost bili u mogućnosti pratiti dovoljno velike skupine ljudi koje su izložene siromaštvu tijekom nekoliko godina kako bi se identificirali ključni čimbenici koji dovode do dugoročnog siromaštva. Premda će daljnja istraživanja biti potrebna kako bi se identificirali ključni čimbenici koji dovode do dugoročnog siromaštva djece, naši rezultati pokazuju kako su



karakteristikama kućanstava u kojima ta djeca žive, istu smo strategiju primijenili kod analize multidimenzionalnog siromaštva. Rezultati potvrđuju da se stope siromaštva djece u Hrvatskoj razlikuju ovisno o spomenutim karakteristikama djece. Pronašli smo da su veće stope siromaštva prisutne kod ženske djece, djece u mlađoj životnoj dobi (0 do 6 godina) i starijoj životnoj dobi (15 do 17 godina) te djece koja žive u rjeđe naseljenim područjima.

Premda nam već pokazatelji koji su temeljeni na dohotku govore dosta o životnom blagostanju, nužno je također sagledati pokazatelje koji se temelje na širem pristupu koji uz dohodovnu deprivaciju uključuje i informacije o nesposobnosti pribavljanja određenih materijalnih uvjeta koji se u životu smatraju neophodnima ili poželjnima, deprivaciji u pogledu stanovanja, osnovnih životnih potrepština, razine obrazovanja, zdravlja i slično. U posljednje vrijeme značajan napredak je ostvaren kako u području metodologije mjerenja siromaštva tako i u povećanju dostupnosti tehnika i alata koje istraživači i kreatori javnih politika mogu koristiti u analizi siromaštva.

Gledajući iz šire perspektive javnih politika, rezultati ovog istraživanja upućuju na mogućnost smanjenja rizika od siromaštva kroz ekonomske politike koje potiču zapošljavanje, radnu aktivaciju te povećanje mogućnosti školovanja djece i odraslih s ciljem postizanja boljih obrazovnih ishoda. Također, smanjenje rizika od siromaštva djece moguće je postići obiteljskim politikama koje su usmjerene na jačanje stabilnosti u obiteljima, kao i poticanjem uravnoteženog odnosa između obveza koje roditelji imaju u kućanstvu i na poslu, u čemu instrumenti poput subvencije za dječju skrb mogu zasigurno pomoći. Kreiranje javnih politika za praćenje i evaluaciju programa suzbijanja siromaštva te mjerenje životnog blagostanja pitanja su od iznimnog društvenog značaja, te se nadamo da će ovaj rad dati svoj doprinos u tom smjeru.



Blanden, Jo i Paul Gregg, 2004, "Family Income and Educational Attainment: A Review of Approaches and Evidence for Britain", Discussion Paper, br. 41, London: Centre for the Economics of Education.

Blanden, Jo, Paul Gregg i Lindsey Macmillan, 2007, "Accounting for Intergenerational Income Persistence: Non-cognitive Skills, Ability and Education", *Economic Journal*, 117(519), str. C43-C60. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0297.2007.02034.x>

Bossert, Walter, Satya R. Chakravarty i Conchita D'Ambrosio, 2013, "Multidimensional Poverty and Material Deprivation with Discrete Data", *Review of Income and Wealth*, 59(1), str. 29-43. <https://doi.org/10.1111/j.1475-4991.2012.00519.x>

Bourguignon, Francois i Satya R. Chakravarty, 2003, "The Measurement of Multidimensional Poverty", *Journal of Economic Inequality*, 1(1), str. 25-49. <https://doi.org/10.1023/A:1023913831342>

Bradshaw, Jonathan, Petra Hoelscher i Dominic Richardson, 2007, "An Index of Child Well-Being in the European Union", *Social Indicators Research*, 80(1), str. 133-177. <https://doi.org/10.1007/s11205-006-9024-z>

Busch, Christopher i Andreas Peichl, 2010, "The Development of Multidimensional Poverty in Germany 1985-2007", IZA Discussion Papers, br. 4922, Bonn: Institute for the Study of Labor (IZA).

Chakravarty, Satya R. i Conchita D'Ambrosio, 2006, "The Measurement of Social Exclusion", *Review of Income and Wealth*, 53(3), str. 377-398. <https://doi.org/10.1111/j.1475-4991.2006.00195.x>

Chzhen, Yekaterina, Chris de Neubourg, Ilze Plavgo i Marlous de Milliano, 2016, "Child Poverty in the European Union: The Multiple Overlapping Deprivation Analysis Approach (EU-MODA)", *Child Indicators Research*, 9(2), str. 335-356. <https://doi.org/10.1007/s12187-015-9321-7>





Nolan, Brian i Christopher T. Whelan, 2011, *Poverty and Deprivation in Europe*, Oxford: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199588435.001.0001>

Notten, Geranda i Keetie Roelen, 2011, "The Breadth of Child Poverty in Europe: An Investigation into Overlap and Accumulation of Deprivations", Innocenti Working Papers, br. 636, Firenca: UNICEF Innocenti Research Centre.

OECD, 2009, *Doing Better for Children*, Pariz: OECD Publishing.

Qi, Di i Yichao Wu, 2015, "A Multidimensional Child Poverty Index in China", *Children and Youth Services Review*, 57, str. 159-170.

Ravallion, Martin, 2011, "On Multidimensional Indices of Poverty", World Bank Policy Research Working Papers, br. 5580, Washington, DC: World Bank.

Ritakallio, Veli-Matti i Jonathan Bradshaw, 2006, "Family Poverty in the European Union" u Jonathan Bradshaw i Aksel Hatland, ured., *Social Policy, Employment and Family Change in Comparative Perspective*, Cheltenham: Edward Elgar.

Roche, Jose M., 2013, "Monitoring Progress in Child Poverty Reduction: Methodological Insights and Illustration to the Case Study of Bangladesh", *Social Indicators Research*, 112(2), str. 363-390. <https://doi.org/10.1007/s11205-013-0252-8>

Roelen, Keetie i Franziska Gassmann, 2008, "Measuring Child Poverty and Well-Being: A Literature Review", Maastricht Graduate School of Governance Working Paper, br. 2008/001, Maastricht: Maastricht Graduate School of Governance.

Stiglitz, Joseph E., Amartya K. Sen i Jean-Paul Fitoussi, 2009, *Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress*, Technical Report, Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress.



